

TALABALARNING GRAFIK SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA ANIMATSION VIDEOROLIKLARNING ROLI

<https://doi.org/10.53885/edinres.2022.6.6.049>

Amirkulov Xayriddin Qoplon o'g'li,

*“Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш
муҳандислари институти” миллий тадқиқот университети таянч
докторант*

Anotatsiya. Mazkur maqolada maxsus sirtqi bo'lim talabalarining chizma geometriya fanidan sessiya oralig'i vazifalarida belgilangan bilimlarni egallashi va grafik topshiriqlarini bajarishi davomida animatsion videoroliklarning ahamiyati va undan foydalanish imkoniyatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar. Animatsiya, videorolik, tushuncha, ko'maklashuvchi, vazifa, tasavvur.

РОЛЬ АНИМАЦИОННЫХ ВИДЕОРОЛИКОВ В РАЗВИТИИ ГРАФИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ

Амиркулов Хайридин Коплон угли,

*Национальный исследовательский университет «Ташкентский
институт инженеров ирригации и механизации сельского хозяйства»*

Аннотация. В данной статье освещено значение и возможности использования анимационных видеороликов в ходе выполнения графических заданий и приобретения студентами специального заочного отделения знаний по начертательной геометрии в задачах межсессионного интервала.

Ключевые слова. Анимация, видео, понимание, помощник, задача, воображение.

THE ROLE OF ANIMATION VIDEO IN THE DEVELOPMENT OF GRAPHIC LITERACY OF STUDENTS

Amirkulov Khayriddin Koplun ugli,

*National Research University «Tashkent Institute of Irrigation and
Agricultural Engineering» doctoral student*

Annotation. This article highlights the importance and possibilities of using animated videos in the course of performing graphic tasks and acquiring students of a special correspondence Department knowledge of descriptive geometry in the tasks of the inter-session interval.

Keywords. animation, video, understanding, assistant, task, imagination.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Toshkent viloyatida sanoat ishlab chiqarish sohasi uchun muhandis-texnik kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida” 2017-yil 27-iyuldagi PQ-3153-son qarori ijrosini ta'minlash maqsadida Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 21-noyabrdagi 930-sonli qarori qabul qilindi .

Qarorining qabul qilinishi ishlab chiqarishning barcha sohalaridagi, ta'lim sohasidagi yuqori malakali pedagog kadrlarga bo'lgan ehtiyojini ta'minlash bilan bir qatorda pedagogik va ishlab chiqarishda faoliyat olib borayotgan o'rta maxsus ma'lumotli yoshlarning oliy ma'lumot olish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Bu, o'z navbatida, oliy ma'lumotli va yuqori malakali kadrlarning jamiyatdagi o'rnini va unga bo'lgan talabning mo'tadilligini ta'minlashga, yoshlarni tizimli asosda o'z sohasining yuqori malakali kadri bo'lishi uchun xizmat qilmoqda.

Sirtqi bo'limda tahsil olayotgan talabalarining o'ziga xos tomoni ular fan bo'yicha

materiallarni asosan masofadan turib mustaqil ravishda o'zlashtiradi. Ularning fanni qay darajada o'zlashtirganini bilish, baholash va bilimni mustahkamlash maqsadida talabalar uchun har bir fandan sessiya oralig'i vazifalari to'plami va adabiyotlar manbai ishlab chiqilgan.

Chizma geometriya fani sirtqi bo'limlarning yo'nalishlariga qarab turli vaqtlarda turlicha hajmda o'qitiladi. Masalan; mutaxassislik yo'nalishlarida 4-5 semestr yoki, undan ko'proq, mutaxassislik fani sifatida o'tilmaydigan, o'quv rejasidagi fanlar blokining ikkinchi blokidan o'rin olgan yo'nalishlarda 1 semestr mobaynida o'qitiladi. Fanning asosiy yoki asosiy fan emasligiga qarab talabalar fan bo'yicha o'rtacha 5-10 tagacha grafik ish bajaradi.

Talabalar grafik topshiriqlarni bajarish jarayonida adabiyotlar bilan ishlash hamda undagi ba'zi muammolar, ayrim talabaning fazoviy tasavvuri zaifligi hamda o'qituvchining jonli va maliy tartibda tushuntirishlarining yetarli bo'lmasligi talabalarining grafik topshiriqlarni muammolarsiz bajarishiga to'sqinlik qilmoqda. O'rganishlarimiz natijasi shuni ko'rishimiz mumkinki, talabalarining sessiya oralig'i vazifalarini bajarishda faqatgina elektron adabiyotlardan foydalanishning o'zi kamlik qilmoqda. Bundan tashqari internet sahifalarida chizma geometriya fani bo'yicha yetarlicha ma'lumotlar va vositalar mavjud emas.

Mazkur tadqiqotda animatsion videoroliklar mazkur masalani biroz bo'lsada bartaraf etishi mumkinligini inobatga olib ulardan qanday va qay tartibda foydalanish mumkinligiga hamda animatsion videoroliklarning klassifikatsiyasiga to'xtalib o'tdik.

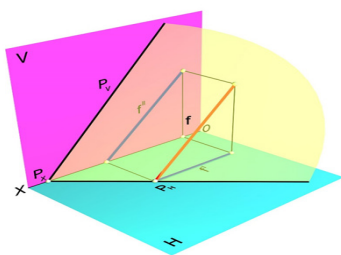
Animatsion videoroliklarni dastlab quyidagi toifalarga ajratib olishni tavsiya qilamiz:

1. Fazoviy tasavvurni shakllantiruvchi (tushuncha hosil qiluvchi).

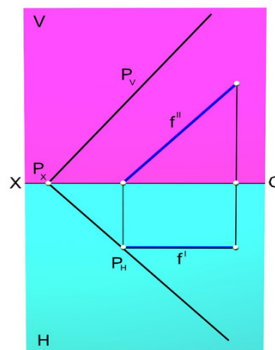
Mazkur toifani ham ikkiga ajratish mumkin:

ovozli animatsion roliklar;

ovozsiz animatsion roliklar.

a)

b)

1-rasm

Mazkur tushuncha hosil qiluvchi ovozli animatsion roliklar sodir bo'layotgan jarayon haqida ovozli tushuncha berib boradi ya'ni uni tushuntirish shart emas. Tushuncha hosil qiluvchi ovozsiz rolikda esa undagi jarayonga izoh talab etiladi. Masalan: Tekislikning bosh chizig'ini tasvirlagan rolikni olsak. (1-rasm a va b) Ushbu rolik ovozli bo'lsa tekislikning bosh chizig'i va uning xossasidan kelib chiqqan holda fazoviy holatda va undan epyur ya'ni tekis chizma holatiga aylanish jaratonini tasvirlaydi va ma'lumot beradi. Talaba buning ortidan berilgan ma'lumotlar haqida kerakli tushunchalar hosil qiladi. Ushbu animatsion rolik fan bo'yicha endigina bilimlarni o'zlashtirishni boshlagan talabalar uchun va undan biroz yuqori bilimga ega bo'lgan talabalarga qo'l kelishu shubhasiz.

Animatsion roligimizning ovozsiz shakli Chizma geometriya fan ibo'yicha birmuncha ma'lumotga ega ammo grafik vazifalarni bajarishda qiyinchiliklarga duch keladigan, fanning terminlarini biladigan, tekislik va tekislikning bosh chizig'i xossalarini biladigan ammo amalda qo'llashga qiynaladigan talabalar

uchun mo'ljallangan. Bunda talaba jarayonni ko'rib turadi va unga ovozli sharhsiz ham jarayon tanish bo'ladi.

Sirtqi bo'lim talabalari yuqorida ko'rilgan ovozli rolikdan foydalanishlari samarali chunki, ularning mustaqil o'zlashtirish jarayonida sharhlab beruvchi o'qituvchi bo'lmasligi ehtimoli yuqori.

Yuqoridagi har ikkala roliklardan kunduzgi bo'limning ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarida, talabalar mustaqil ishlarida yordamchi va qo'shimcha materil sifatida foydalanish mumkin.

Biz ko'rib o'tgan toifadagi animatsion roliklar talabalarda fazoviy tasavvur va tekislik va uning bosh chiziqlari haqida tushuncha hosil qiladi ammo uning amaliy ya'ni, chizmada qanday tartibda bajarilishi haqidagi tushunchalar yetarli bo'lmasligi mumkin. Shu bois biz quyida yana bir turdagi animatsion rolikni tavsiya etamiz.

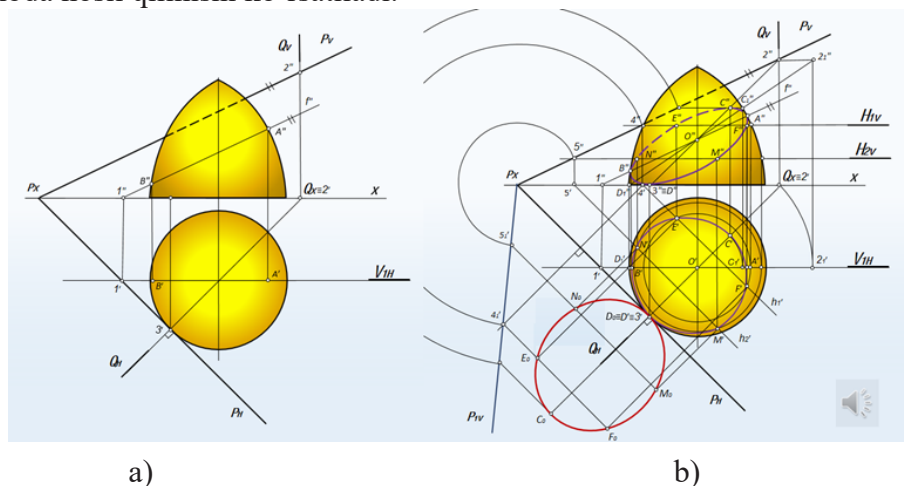
2. Grafik savodxonlikni oshiruvchi (ko'maklashuvchi):

Ushbu toifadagi animatsion roliklarni yuqoridagi kabi ikkiga ajratish o'rinli;

Ovozli animatsion roliklar

Ovozsiz animatsion roliklar

Fazoviy tasavvur va tushuncha hosil qiluvchi animatsion roliklardan farqli ularoq mazkur rolikda fazoviy holat keltirilmaydi aksincha, uning chizmada qanday tartibda hosil qilinishi ko'rsatiladi.

2-rasm

2-rasm (a,b)da ko'maklashuvchi ovozli animatsion rolikdan namuna keltirilgan bo'lib undagi sodir bo'layotgan jarayonni ovoz orqali bayon etilib boriladi va talaba uni xuddi kunduzgi bo'limning amaliy mashg'ulotida chizma bajarayotgandek bajaradi.

Ko'maklashuvchi ovozsiz animatsion roliklar ham ayni yuqoridagi kabi sharhlashni talab etadi. Ammo tushunchaga ega talaba jarayonni sharhsiz tushuna olishi mumkin.

Yuqorida ko'rib chiqilgan animatsion roliklarni barcha toifa va turlaridan kunduzgi bo'lim talabalari bemalol foydalana olishlari mumkin. Sirtqi bo'lim talabalari uchun esa asosan ovozli animatsion roliklardan foydalanishlari tavsiya etiladi.

Chizma geometriya fanidan sessiya oralig'i davomida talaba tomonidan bajariladigan har bir grafik ishning animatsion videoroligi, eng kamida animatsiyaning o'zini tayyorlash kerak. Biz bu vazifani o'z oldimizga asosiy maqsaq qilib olganmiz. Ushbu animatsiya sirtqi bo'lim uchun ajratilgan maxsus platformaga va internetga joylashtirilishi lozim. Har bir talaba o'z vazifasini bajarish jarayonida undan samarali foydalanishi mumkin. Bundan tashqari biz fanni masofadan o'zlashtirishga ko'makchi sifatida adabiyotlar, turli video va elektron manbaalar bilan boyitilgan telegram botni ham tavsiya etamiz. Ayni paytda ushbu telegram

botni resurslar bilan boyitish va ishlash avtomatikasini ishlab chiqmoqdamiz.

Yuqoridagi say harakatlar nafaqat sirtqi bo‘lim talabalarining balki kunduzgi shaklda o‘qiydigan talabalarining grafik savodxonligini oshirishga yordam beradi.

Sirtqi bo‘lim talabalarining sessiya oralig‘i vazifalaridagi grafik topshiriqlarni bajarishlari uchun biz tomondan tavsiya etilayotgan yondashuvlar amaliyotda o‘zining ijobiy samarasini bermoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017- yil 9- avgustdagi “Oliy ta’lim muassasalarida pedagogika yo‘nalishida maxsus sirtqi bo‘limlarni tashkil etish to‘g‘risida”gi PQ-3183-sonli qarori.

Murodov Sh.K. va boshqalar. Chizma geometriya. –T.: “TDPU” fanning ishchi dasturi, 2020

Valiyev A., Ashirboyev A., Tashimov N. Chizma geometriya fanidan talabalarining mustaqil ishini tashkil etish, nazorat qilish va baholash me‘zonlari. TDPU, 2018.

Valiyev A.N., Amirqulov X.Q., Valiyeva B.N. Maxsus sirtqi bo‘lim talabalarini o‘qitishda darajali testlardan foydalanish. –T.: «Fizika va zamonaviy astronomiya: innovatsion o‘qitishning yangi modellarini yaratish» mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari. 2019 y. 245-247 betlar.

5110800 – Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi ta’lim yo‘nalishining kunduzgi va maxsus sirtqi bo‘limlar uchun 2018- yilda tasdiqlangan ishchi o‘quv rejasi va fan ishchi dasturlari.

Valiyev A.N., Amirqulov X.Q. “Sirtqi (maxsus sirtqi) bo‘lim talabalarining grafik savodxonligini rivojlantirishda animatsion videoroliklarning o‘rni” –A.: «Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi fanlarini boshqa fanlar bilan integratsiyalarining muammolari va yechimlari» mavzusidagi Xalqaro miqyosda ilmiy-texnik anjimanining ma’ruzalar to‘plami. 2020 y. 107-109 betlar

<https://www.lex.uz/docs/-3420313>